

Informacja
w sprawie ustawy z dnia 29 maja 2026 r. o szczególnych środkach ochrony
w postępowaniu cywilnym osób uczestniczących w debacie publicznej

Celem ustawy jest wprowadzenie do systemu prawa regulacji, która zapewni ochronę osób uczestniczących w debacie publicznej przed dochodzonymi w postępowaniach sądowych w sprawach cywilnych roszczeniami zmierzającymi wyłącznie lub głównie do stłumienia, ograniczenia, zakłócenia tej debaty lub szykanowania za udział w niej, a także przed czynnościami procesowymi stanowiącymi nadużycie prawa procesowego.

Ustawa ma na celu wykonanie prawa Unii Europejskiej i stanowi implementację dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2024/1069 z dnia 11 kwietnia 2024 r. w sprawie ochrony osób, które angażują się w debatę publiczną, przed oczywiście bezzasadnymi roszczeniami lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi („strategiczne powództwa zmierzające do stłumienia debaty publicznej”), zwana dalej „dyrektywą 2024/1069”. Dyrektywa zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia gwarancji chroniących przed oczywiście bezzasadnymi roszczeniami lub stanowiącymi nadużycie postępowaniami sądowymi w sprawach cywilnych mającymi skutki transgraniczne, wnoszonymi lub wszczynanymi przeciwko osobom fizycznym i prawnym ze względu na ich zaangażowanie w debatę publiczną (tzw. powództwa SLAPP).

Transpozycja dyrektywy 2024/1069 powinna była nastąpić do dnia 7 maja 2026 r.

Ustawa wprowadza definicję „debaty publicznej” - oznacza ona składanie oświadczeń lub podejmowanie działań przez osobę fizyczną lub prawną w ramach wykonywania prawa do wolności wypowiedzi i informacji, wolności twórczości artystycznej i nauki lub wolności zgromadzeń i zrzeszania się, w związku ze sprawą mogącą budzić uzasadnione zainteresowanie społeczne.

Główne rozwiązania przyjęte w ustawie to:

- 1) wprowadzenie możliwości złożenia przez pozwanego wniosku o zobowiązanie powoda do złożenia kaucji na zabezpieczenie kosztów procesu w ich pełnej wysokości, jeżeli pozwany uprawdopodobni, że powództwo zmierza wyłącznie lub głównie do stłumienia, ograniczenia, zakłócenia debaty publicznej lub szykanowania za udział w niej; niezłożenie kaucji w wyznaczonym terminie skutkuje odrzuceniem pozwu przez sąd i zasądzeniem kosztów procesu na rzecz pozwanego;

- 2) wprowadzenie otwartego katalogu przesłanek, w oparciu o które sąd może uznać, że postępowanie zmierza wyłącznie lub głównie do ograniczenia, stłumienia, zakłócenia debaty publicznej lub szykanowania osób biorących w niej udział;
- 3) wprowadzenie możliwości udziału w postępowaniu organizacji pozarządowych, które w ramach swoich statutowych zadań zajmują się ochroną wolności słowa lub osób uczestniczących w debacie publicznej, a także organizacji, których działalność jest związana z przedmiotem debaty publicznej, której dotyczy postępowanie;
- 4) umożliwienie pozwanemu zażądania wydania wyroku zamiast postanowienia o odrzuceniu powództwa.; rozwiązanie to pozwala nie tylko na ochronę przed bezzasadnymi postępowaniami sądowymi, ale również na trwałe rozstrzygnięcie sporu;
- 5) wprowadzenie możliwości nałożenia na powoda grzywny, jeżeli sąd odrzuci pozew, stwierdzając, że zmierzał on wyłącznie lub głównie do stłumienia, ograniczenia, zakłócenia debaty publicznej lub szykanowania za udział w niej, lub w razie oddalenia powództwa w całości lub w części i stwierdzenia, że postępowanie zmierzało wyłącznie lub głównie do stłumienia, ograniczenia, zakłócenia debaty publicznej;
- 6) zawarcie podstawy prawnej, w oparciu o którą sąd będzie mógł zobowiązać powoda do opublikowania na własny koszt sentencji wyroku, z oznaczeniem miejsca i terminu tej publikacji.

Ustawa dokonuje także zmiany ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego.

Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.